

Biosafety for Sustainable Agriculture

Anatole F. Krattiger & Arno Rosemarin

The International Service

for the Acquisition of Agri-biotech Applications

Ithaca, USA and the Stockholm Environment Institute

Stockholm, Sweden, 1994,

ss. 278, cena 20 USD

(ze zniżką 50% dla studentów

oraz 40% dla krajów rozwijających się

oraz będących w trakcie przebudowy ekonomicznej)

Termin „zasady bezpieczeństwa biologicznego” (ang. *biosafety regulations*) oznacza procedury (praktyczne i formalne) zapewniające bezpieczne wprowadzenie do środowiska naturalnego produktów wytwarzanych w wyniku stosowania nowoczesnej biotechnologii, a szczególnie inżynierii genetycznej, czyli zazwyczaj bakterii, roślin i zwierząt transgenicznych.

Określenie „bezpieczne dla środowiska” oznacza nie tylko zagwarantowanie bytu człowieka, ale również niezakłócanie równowagi układów biologicznych oraz zabezpieczenie zachowania stanu bioróżnorodności. Stanowisko takie znalazło zasadnicze odbicie i potwierdzenie w skali międzynarodowej podczas obrad Konferencji w Rio de Janeiro, której efektem było uchwalenie Konwencji o Różnorodności Biologicznej (grudzień 1993 r.). Polska także ratyfikowała tę konwencję.

Zrozumiałe, że istotne są również efekty ekonomiczne, które niejednokrotnie mogą prowadzić do kolizji pomiędzy inwestorem oczekującym szybkiego zysku z dokonanych inwestycji w prace biotechnologiczne, a środowiskiem „zielonych” i ruchami proekologicznymi. W opinii ekspertów dla naszej planety najważniejsze jest zachowanie równowagi ekologicznej. Stosowne przepisy prawne winny regulować wzajemne zależności przed wystąpieniem ewentualnego konfliktu interesów.

Szczególną uwagę społeczeństwa na zagadnienia wprowadzania do naszego życia konsumpcyjnych produktów transgenicznych spowodowała decyzja rządu USA o dopuszczeniu na rynek komercyjny transgenicznych pomidorów *FlavrSavr* (maj 1994 r.). Natomiast w krajach Europy Zachodniej od jesieni ubiegłego roku toczy się ożywiona dyskusja związana z ewentualnym stosowaniem do produkcji papierosów transgenicznego tytoniu.

W książce tej omówione są, zebrane w minionym dziesięcioleciu, doświadczenia w zakresie stosowania zasad bezpieczeństwa biologicznego poprzez regulacje wynikające ze stosowania instrukcji komitetów naukowych, czy też

norm prawnych odpowiednich organów rządowych w szeroko pojętym rolnictwie i dziedzinach pokrewnych. Dyskutowane są zasady i normy proponowane przez agencje rządowe Kanady, USA, Meksyku i Costa Rica, jak również towarzystw ekologicznych, środowisk akademickich oraz instytucji międzynarodowych, zaangażowanych w transfer technologii. Dyskusja dotyczy zarówno sektora prywatnego jak i uniwersytetów czy też placówek finansowanych przez rządy. Przedstawiona jest krytyczna analiza ogólnych założeń prawnych i ekonomicznych oraz uwarunkowań naukowych. Zawarte są także poglądy etyczne i filozoficzne. Informacje mieszczące się w tej książce adresowane są do kręgów zawodowych, zaangażowanych w formowanie prawa, naukowców-biotechnologów, jak i osób zainteresowanych ochroną środowiska.

W poszczególnych częściach publikacji przedstawione są: relacje pomiędzy biotechnologią i bioróżnorodnością, zasady formowania przepisów prawnych i znaczenie tych uregulowań dla biobezpieczeństwa, a także wzajemne relacje rządowych i prywatnych placówek zajmujących się wykonywaniem doświadczeń polowych z roślinami transgenicznymi, rozwój zasad biobezpieczeństwa jako zabezpieczających transfer technologii, obszerny załącznik (*appendix*) podsumowujący doświadczenia polowe i dotychczasowe efekty komercyjne z transgenicznymi roślinami.

W następnym stuleciu z pewnością problem efektywności i jakości produkcji (*productivity*) roślin będzie istotnym zagadnieniem; natomiast można przypuszczać, że wielkość tonażowa, nie będzie stanowić podstawowego zagadnienia. W konsekwencji podstawowymi staną się te wszystkie kwestie, które będą determinować transfer technologii warunkujących jakość produkcji rolnej i zasad bezpiecznego upowszechniania osiągnięć, szczególnie inżynierii genetycznej w sposób zapewniający zabezpieczenie wszelkich zasad i praw.

Książkę można polecić wszystkim zaangażowanym w rozwój nowoczesnego rolnictwa XXI wieku.

Tomasz Twardowski